

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 19/2021-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovéj a sudcu Ľuboša Szigetiho predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Martin BARTKO – JUDr. Silvia BARTKOVÁ, Piaristická 6667, Trenčín, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Martin Bartko, vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Pc 4/2016 a jeho uzneseniami z 22. mája 2020 a 8. septembra 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. novembra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod 19 Pc 4/2016 a jeho uzneseniami z 22. mája 2020 (ďalej len „uznesenie VSÚ“) a 8. septembra 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola navrhovateľkou v konaní o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) na okresnom súde vedenom pod sp. zn. 19 Pc 4/2016. Po právoplatnom skončení napadnutého konania, v ktorom okresný súd rozsudkom vyhovel návrhu sťažovateľky, vypořiadal BSM a priznal jej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, okresný súd rozhodol uznesením VSÚ, ktorým bola sťažovateľke a žalovanému uložená povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne súdny poplatok za vypořádanie BSM v sume 2 784 €. Sťažovateľka, nesúhlasiac s uznesením VSÚ, podala proti nemu sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že sťažnosť zamietol.

3. Sťažovateľka v sťažnosti atakuje právne závery, na ktorých stoja výroky napadnutých uznesení o uložení povinnosti zaplatiť spoločne a nerozdielne súdny poplatok za vypořádanie BSM. Poukazuje na skutočnosť, že jej rozsudkom v tejto právnej veci bol priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, preto považuje označené uznesenia za arbitrárne, nelogické a protiprávne. Argumentuje tým, že súdny poplatok tvorí súčasť trov konania, pričom v napadnutom konaní jej bola priznaná plná náhrada trov

konania. Okresným súdom uložená povinnosť je podľa názoru sťažovateľky v rozpore so zásadou úspechu vyjadrenej v § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku pri rozhodovaní o náhrade trov konania.

4. Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti rozhodol nálezom v tomto znení:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu a inú právnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na právnu istotu zaručené čl. 1 ods. 1 Ústavy SR a v čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Pc/4/2016 porušené bolo.

2. Uznesenie Okresného súdu Trenčín č. k. 19 Pc/4/2016-188 zo dňa 08. 09. 2020 a Uznesenie Okresného súdu Trenčín č. k. 19 Pc/4/2016-175 zo dňa 22. 05. 2020 sa zrušujú.

3. [REDAKOVANÉ] sa priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 278,- EUR (slovom dvestosedemdesiatosem eur), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDAKOVANÉ] sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia v sume 450,28 EUR...“

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

5. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát...

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

9. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,

g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q) r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

10. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

11. Ústavný súd pripomína, že vo vzťahu ku všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). V súvislosti so sťažnosťami namietajúcimi porušenie základných práv a slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov už ústavný súd opakovane uviedol, že jeho úloha pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne

s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07, I. ÚS 272/09).

12. Odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov je častým predmetom posudzovania v rozhodovacej činnosti ústavného súdu a aj štrasburských orgánov ochrany práv, z čoho rezultuje pomerne bohatá judikatúra k jeho významu z pohľadu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V odôvodnení rozhodnutia všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd pripomína, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 241/07). Rovnako Európsky súd pre ľudské práva pripomenul, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

13. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho

(od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07). Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

III.

Samotné posúdenie veci ústavným súdom

14. Predmetom ústavnej sťažnosti je predovšetkým námietka porušenia základného práva sťažovateľky zaručeného najmä v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením VSÚ a napadnutým uznesením okresného súdu, ktorými bola sťažovateľke a žalovanému uložená povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť súdny poplatok za vypořádanie BSM. Sťažovateľka namieta, že označené uznesenia okresného súdu sú arbitrárne a vecne nesprávne.

K uzneseniu VSÚ

15. Pokiaľ ide o uznesenie VSÚ, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať označené uznesenie VSÚ ani jeho predchádzajúci postup, keďže ho už meritórne preskúmal na základe sťažnosti okresný súd, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť sťažovateľke ochranu jej právam.

16. Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť v tejto časti smerujúcej proti uzneseniu VSÚ odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, IV. ÚS 155/2010, III. ÚS 311/2014).

K napadnutému uzneseniu

17. Podľa § 2 ods. 1 písm. a) a b) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) poplatníkom je:

a) navrhovateľ poplatkového úkonu, ak je podľa sadzobníka ustanovený poplatok z návrhu,

b) obe strany sporu v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo jedna z nich podľa rozhodnutia súdu...

18. Okresný súd v relevantnej časti odôvodnenia svojho napadnutého uznesenia uviedol:

„V § 2 ods. 1 písm. a) a b) zákon ustanovuje, kto je poplatníkom. Z podaného návrhu na vyporiadanie BSM je ním žalobca, ktorý je povinný zaplatiť súdny poplatok vo výške 66 eur podľa položky 6 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov. Pretože žalobou podanou jednou stranou konania sa uplatňuje vyporiadanie spoločných práv a povinností, za vyporiadanie BSM, t.j. meritórne rozhodnutie súdu o predmete konania, kedy je predmet

konania už definitívne určený, sa platí ďalší poplatok vo výške 3 % z predmetu konania pri rozhodnutí rozsudkom, alebo 1 % z predmetu konania v prípade uzavretia súdneho zmieru podľa položky 6 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov a tento poplatok platia obe strany sporu alebo jedna z nich podľa rozhodnutia súdu. Prípád, kedy by prichádzalo do úvahy určenie tejto následnej poplatkovej povinnosti len jednej strane je výnimkou z uvedeného pravidla a typickým príkladom je oslobodenie od súdneho poplatku druhej strany konania. V danej veci žiadna zo strán nebola od súdneho poplatku oslobodená a za takú výnimočnú situáciu, ktorá by odôvodňovala určenie poplatkovej povinnosti v celom rozsahu iba žalovanému, súd nepovažoval priznanie náhrady trov konania žalobkyni...“

19. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu konštatuje, že sťažovateľkina argumentácia je nenáležitá, pretože sa týka náhrady trov konania. Je potrebné mať na pamäti, že okresný súd rozhodoval o poplatkovej povinnosti, a nie náhrade trov konania. Skutočnosť, že uhradený súdny poplatok tvorí súčasť trov konania, je vzhľadom na predmet rozhodovania irelevantná, rovnako ako aj skutočnosť, že sťažovateľke bola priznaná náhrada trov konania v plnom rozsahu. Uloženie poplatkovej povinnosti podľa názoru ústavného súdu nemožno stotožňovať s náhradou trov konania. V tejto súvislosti je tiež potrebné konštatovať, že na základe predmetného uznesenia sťažovateľke a žalovanému bola uložená povinnosť (spoločne a nerozdielne, pozn.) uhradiť súdny poplatok, avšak až po uhradení súdneho poplatku sťažovateľkou by bolo možné hovoriť o vzniku trov konania a nároku na ich náhradu. Vychádzajúc z uvedeného a skutočnosti, že okresný súd uložil sťažovateľke povinnosť uhradiť spoločne a nerozdielne súdny poplatok vyrátaný z hodnoty vypořiadaného BSM v súlade so zákonom o súdnych poplatkoch, pričom svoje rozhodnutie aj primeraným, ústavne konformným spôsobom odôvodnil, ústavný súd považuje námietky sťažovateľky za nespôsobilé vyvolať pochybnosť o ústavnej udržateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu. Z povahy predmetu konania (vypořiadanie BSM, pozn.), v ktorom sa vypořiadavajú spoločné práva a povinnosti bývalých manželov, je toto vypořiadanie spoločného majetku v záujme oboch strán konania, preto je aj v súlade s elementárnou spravodlivosťou, že poplatková povinnosť je koncipovaná ako spoločná.

20. Ústavný súd tak dospel k záveru, že ústavná sťažnosť sťažovateľky v časti, ktorou namietala porušenie svojho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, je nedôvodná, a preto aj zjavne neopodstatnená. Ústavný súd je toho názoru, že niet relevantnej spojitosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého uznesenia, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

21. Pokiaľ ide o ostatné namietané čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 ústavy, tieto neupravujú žiadne základné práva alebo slobody, preto podľa názoru ústavného súdu vyslovenie ich porušenia v rámci konania o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy neprichádza do úvahy. Ústavný súd s ohľadom na uvedené dospel k záveru, že sťažnosť v tejto časti bolo potrebné podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na prerokovanie.

22. Keďže došlo k odmietnutiu sťažnosti, ústavný súd sa nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľky, pretože tieto sú viazané na to, že ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. januára 2021

Peter Molnár
predseda senátu